

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. אלה למעוטי נדה.....1
- ב. אחותו ארוסה ... אין מטמא לה ... פרט לאנוסה ומפותה.....1
- ג. מוכת עץ ... פרט לארוסה ... לרבות ארוסה שנתגרשה ... לרבות את הבוגרת.....4
- ד. גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ... זיל אפיק.....5

דף ס.

א. אלה למעוטי נדה

כבר התבאר שבת ישראל או כהן שנבעלה לאדם שהיא אסורה לינשא לו, איסור השוה לכל¹. כגון הנבעלת לאחד מאיסורי לאוין ואין צריך לומר למי שהיא אסורה לו משום ערוה הרי זו זונה, אולם הבא על הנדה, אע"פ שהיא ערוה ובכרת, לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה, שהרי אינה אסורה לינשא לו².

ב. אחותו ארוסה ... אין מטמא לה ... פרט לאנוסה ומפותה

הכהן מוזהר שלא ליטמא במת³ שנאמר (ויקרא כא פסוק א) לְנֶפֶשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּי, בין בנגיעה בין על ידי אהל.

¹ עיין תו"ט יבמות פ"ו מ"ה וז"ל "כתב הר"ב כגון חייבי לאוין או חייבי עשה. פירוש חייבי עשה ג' הן מצרי ואדומי ראשון ושני דאתיין מכלל עשה. דדור שלישי יבא. וכן בעולה לכ"ג אתיא מכלל עשה דבבתוליה יקח ולא הבא מכלל עשה אכל הרמב"ם בפ"ה מה' א"ב ביאר שאין חייבי לאוין ועשה עושין זונה אלא השוים בכל" וכן בחינוך שם "לאפוקי אלמנה שנבעלה לכהן גדול או גרושה לכהן הדיוט, שאין איסור זה שוה בכל אדם ואינה נעשית זונה בכך"

² שו"ע ונו"ב אבהע"ז ו' ה'

³ י"א שכהנים אסורים ליטמא לחרב או לכלי מתכות שנטמא במת או באוהל המת (יראים סימן שנב [דפוס ישן - שיא]), ויש מקילין (תשובת רשב"א ה"א סי' תעו בשם הראב"ד), וכן נהגו להקל ואין נוהרין מזה. (רמ"א יו"ד סי' שסמ) ובזמן שהיה ארץ ישראל בטהרה היה אסור לכהן לילך מארץ ישראל לארץ העמים שהיא חוץ לארץ (חכמ"א שם סעי' א)

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ולמרות זאת נתחייבו הכהנים במצות עשה⁴ להטמאות לשבעה קרובים – לששה המפורשים בתורה⁵, ואף לאשתו⁶. שנאמר (שם ב – ג) **כִּי אִם לְשָׂארוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאָמוֹ וּלְאָבִיו וּלְבָנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו וּלְאָחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוּבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הִיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטְמָא.** וחובה על הכהנים להטמא לקרוביהם אף בזמן שבית המקדש קיים⁷, וכל שכן בזמן הזה⁸. וחובה על הכהנים להטמא לקרוביהם אפילו ברגל⁹.

ומבואר בתורה שרק לאחותו הבתולה רשאי וחייב להטמא אך אינו מטמא לאחותו הארוסה¹⁰ או הנשואה¹¹, אפילו היא ארוסה לכהן, שהרי נאמר ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש, ופירוש היתה לשון הויה דקידושין¹² ואמרה תורה לאחותו אשר לא היתה כלומר כל זמן שלא נתקדשה יטמא לה, פרט לארוסה שהיתה, כלומר נתקדשה. וכן אינו מטמא לאחותו אנוסה או מפותה, דכתיב הבתולה, פרט לאנוסה ומפותה שאינה בתולה

⁴ סה"מ מ"ע לז

⁵ ובעי"ז ביחזקאל מד כה. ועי' רמב"ם אבל פ"ב ה"א וה"ו ופ"ג ה"א ומוש"ע יו"ד שעג ג.

⁶ עיין לקמן שיש סוברים שהחויב להטמאות לאשתו היא מדרבנן.

⁷ האשכול עמ' 203.

⁸ שאם בזמן בית המקדש שהיו מקריבים קרבנות והיה נוהג טומאה וטהרה נטמאו להם בעל כרחו, כל שכן בזמן הזה – בה"ג ה"ל טומאה ע"פ כמה נוסחאות, עי' בהערות שם.

⁹ אף על פי שמצוה לטהר עצמו ברגל – ריטב"א כתובות נג ע"א בשם י"מ, וכ"כ עוד ראשונים.

¹⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד שעג ד

¹¹ בית הלל שם ועיין בגל' מהרש"א שם וז"ל "ואם נכנסה לחופה ולא נבעלה, עיין שער המלך [אישות פ"י] חופת חתנים סעיף ה' עלה נ"ב ע"ד ד"ה הנה מבואר [ריש עמוד תפ] דמתוספות פרק נערה [כתובות] מ"ט א' ד"ה ואימא משמע דנשואין עושה אותה בעולה ממש". ועיין פ"ת שם ג בשם המל"מ שם וז"ל "וכי עוד שמה שלא נסתפק אפילו בנשואה וכגון קטנה שנשאה דנשואיה דרבנן היינו משום דנשואה פשיטא דאינו מטמא לה משום טעמא דבעולה דקי"ל דאינו מטמא לאנוסה ולמפותה ואפילו נכנסה לחופה ולא נבעלה ג"כ אינו מטמא לה אתיה דכל נשואה בחזקת בעולה ע"ש".

¹² ואם נתקדשה רק קדושי דרבנן חייב לטמא לה דאין כח בקדושי דרבנן לדהות העשה דלה יטמא, משנה למלך פרק ב' מאבל הלכה ז'. (עיין דבר תימה על הנימוקי יוסף בענין זה בהלכות טומאה [ה"ק א, ב ד"ה גרסי'] בלחם משנה שם הלכה ו', וכן תפסו אותו בחידושי אנשי שם שם אות ב. גל' מהרש"א שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

חובה על הכהנים להטמא לקרוביהם אף כשיש ישראלים שיכולים להתעסק בו¹³. ויש חולקים¹⁴ וסוברים שאין כופים את הכהן להטמא לקרובו כשיש ישראלים אחרים שיכולים ורוצים להתעסק בו, ומ"מ אף לדעתם אם הכהן נטמא הוא מקיים מצוה¹⁵.

לא¹⁶ הוזהרו הכהנים מלטמאות אלא בטומאת מת בלבד אבל שאר טומאת כגון נבילות ושרצים וטומאת זיבות ונדה לא הוזהרו¹⁷.

וי"א¹⁸ שלא טומאת הכהנים נוהג אף בזמן הזה מן התורה בין בארץ בין בחו"ל, וכן עיקר להילכתא¹⁹ וי"א²⁰ שבזמן הזה כיון שכולנו טמאי מתים אין הכהנים מוזהרים בטומאת מת בין מן התורה ובין מדרבנן. וי"א²¹ שאסורים מדרבנן, וי"א שאף בזמן הזה מוזהרים, אמנם כהן

¹³ תוס' ותוס' ישנים יבמות פט ע"ב לגבי אשתו ע"פ משמעות הגמ' שם, שו"ת הרשב"א ח"א סי' כז וסי' תרלו. וכ"כ קרן אורה סוטה ג ע"א, וביאר הרשב"א שם שלפי שהובה היא ולא רשות הייב הקרוב להתעסק בו. וכ"כ זית רענן פרשת שמיני רמז תקכו ואמרי ברוך לטורי אבן ר"ה מז ע"ב. ועי' שו"ת מקום שמואל סי' פו שסובר שהרשב"א כתב כן לפלפולא בעלמא.

¹⁴ מהרש"א וקרן אורה (סוטה ג ע"א) שכתבו בדעת התוס' שם.

¹⁵ שסוברים שדינו כדין עוסק במצוה שפטור ממצוה אחרת. [ועי' האשכול (אלבך ח"ב) שכתב "ונכנס לבית הקברות וכו' אע"ג דאיכא תמן דמקבר להו"]. והקרוב אהרן על התורה כהנים (שמיני פרש"א הכ"ו) סובר שאם יש אחרים שיכולים להתעסק עמו, אסור לכהן הקרוב להטמא לו.

¹⁶ רמב"ם טומאת אוכלין פט"ז ה"ט ערוה"ש יו"ד סי' שסט סעי' י ועיין רש"י יומא פ ע"ב ד"ה ולא תטמאו בהם – גבי אכילה כתיב אל תשקצו את נפשותיכם דהיינו אכילה ולא תטמאו בהם לא זו היא אזהרת טומאה, שהרי אין ישראל מוזהרין מליטמא, דכתיב אמור אל הכהנים וגו' (ויקרא כא) – כהנים מוזהרין, ואין ישראל מוזהרין, משמע לכאורה שמוזהרים על טומאת נבילו ושרצים ועיין גליון הש"ס שם שהקשה שלא מצינו שמוזהרים אלא רק בטומאת מת ועי"ש שפת אמת שכתב "כוונת רש"י היא כדאי" בגמ' בר"ה (ט"ז ב) דאפי' טומאת מת החמורה כהנים מוזהרין ישראל אין מוזהרין כ"ש טומאה קלה, ולק"מ מ"ש הגרעק"א בגליון הש"ס" גם דבר פשוט וברור שאיסור טומאת כהן הוא רק למת, ולטומאת ע"ז ליכא שום איסור אף לריב"ב שתקרובת עכו"ם מממאה באהל משום הקרא דזבחי מתים בחולין דף י"ג נמי ליכא שום איסור לכהן, וכ"ש לדינא דהלכה כרבנן דאף תקרובת עכו"ם אינה מממאה באהל אף שמממאה במשא ליכא איסור לכהן (אגרות משה יו"ד ח"ב סי' קסג וכן עיין בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ג סי' פ).

¹⁷ מלבד אולי קודם הרגל וזה שייך גם בישראלים עיין משנה למלך פט"ז מטומאת אוכלים ה"י ועיין דעת תורה למהרש"ם יו"ד סי' שסט.

¹⁸ רמב"ם אבל פ"ג ה"א חינוך רסנ אשכול סי' נב שו"ע וערוה"ש יו"ד סי' שסט סעי' א וכן נקטו רוב הפוסקים בדעת הרמב"ם וכן עיקר לדינא עיין פתחי תשובה יורה דעה סימן שעב ס"ק ט.

¹⁹ גשר החיים פ"ו סי' ד סעי' ו "וחלילה לצרף קולא משימת הראב"ד" ועיין שו"ת אגרות משה יו"ד א שכתב דאף הכהנים בזמן הזה מוזהקים לענין זה כודאי כהנים ואין לעשות ספק ספיקא שמא אינם כהנים וספק אחר עי"ש.

²⁰ במשנה למלך פ"ג מאבל ה"א דייק מדברי הראב"ד נזירות פ"ה הט"ו וכן עיין בשו"ת רע"א תנינא סי' יח שהבין כן בדברי הראב"ד ועי"ש ובמל"מ הנ"ל שכל חכמי ישראל חלקו על הראב"ד ולהכי אין לצרף דעתו לעשות ספק ספיקא להקל.

²¹ ישועות יעקב או"ח סי' שמג סוף ס"ק ב ד"ה והנה יש עוד בדעת הראב"ד שם והת"ם יו"ד סי' שלה וצ"ע דמפורש הוא ברמב"ן מכות כא ע"א דלראב"ד בזמן הזה אסורים מדרבנן וז"ל "וכתב הרב ז"ל (הראב"ד) כהנים בזמן הזה שהן טמאי מתים אין לוקין על הטומאה אבל אסורין" ועי' בתשו' ח"ס סי' של"ט שהביא דהראב"ד בתמים דעים סי' רל"ו פסק להדיא כהרמב"ם ורוב הפוסקים שאסור בזמן הזה מדאורייתא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

שנטמא אם חוזר ומטמא עצמו שוב באותו היום אינו עובר²² אבל למחרת אע"ג שעדיין טמא הוא עובר. וי"א²³ שאסור מדאורייתא בזמן הזה אבל אינו לוקה.

ג. מוכת עץ ... פרט לארוסה ... לרבות ארוסה שנתגרשה ... לרבות את הבוגרת

ארוסתו של הכהן²⁴ – כלומר שקיבלה ממנו קידושין אך לא נכנסה לחופה, או גרושתו אפילו יש לו בנים ממנה²⁵, אינו אונן בשבילה ולא מטמא לה, מדכתיב שארו הקרוב אליו, דהיינו נשואה שיש לה עמו קרבת בשר, ולא הארוסה אליו. ולא הגרושה, שעכשיו אינה שלו

ומדכתיב הקרובה, דרשו שבא לרבות שנטמא לאחותו שהיתה ארוסה²⁶ ונתגרשה או נתאלמנה. אליו, לרבות בוגרת²⁷ ומוכת עץ²⁸, שנטמא להן למרות שאינם בכלל בתולה.

ומטמא לשומרת יבם, כלומר כהן שנפלה לפניו אשת אחיו ליבום וקודם שיבסם או חלץ מתה, הרי הוא מטמא לה, ולא משום שהיא כאשתו מן התורה, אלא משום שאמרו שהוא יורש כל כתובתה והרי עשו אותו לגמרי כבעל לירושתה²⁹.

²² חי' הרמב"ן מכות כא ע"א ד"ה והראב"ד ז"ל והוא דעת ר"ת בשבועות י"ז ע"א ד"ה נזיר ועי' בהגהות מהר"י ברלין שם דבאותו יום שנטמא הכהן שוב אין באותו יום תוספת טומאה ומה"ת מותר לטמאות עצמו עוד. וכ"פ בס' יראים סי' שכב בדפו"י שי"א ועיין שו"ת אג"מ יו"ד א סי' רל

²³ סמ"ג מצות עשה רלא וז"ל שם "מצאתי בשם רבינו יעקב שבזמן הזה כהן המטמא בבית הקברות אינו לוקה ומביא ראיה מדרתניא במסכת שמחות (פ"ד הל' טו, טז) הרי שקבר את מתו ובא מת אחר כל זמן שעוסק בבית הקברות יכול לעסוק בו פירש מן הקבר אם חוזר וקברו לוקה דברי רבי עקיבא רבי טרפון אומר כל היום אינו לוקה מפני שאינו מרבה עליו ימי טומאה ובהלכות גדולות ד"ו מה ע"ב פוסק כרבי טרפון ואם כן בזמן הזה מה מרבה טומאה יש כיון שמי הטאת אינם נוהגות". (עיי' שבועות יז, א תד"ה נזיר):

²⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד שעג שם

²⁵ ש"ך שם ד מהמרדכי

²⁶ אך אם נישאת אינו מטמא לה. ש"ך שם ה

²⁷ כעבור ששה חודשים מיום שנעשתה "נערה". בכך שהביאה שתי שערות משהגיעה לגיל שתים עשרה שנה ויום אחד, וכשעברו ששה חודשים נוספים הריה נעשית "בוגרת"

²⁸ אשה שאיבדה את בתוליה שלא מחמת בעילה, אלא מחמת חבטה במקום בתוליה.

²⁹ ועתה מי מקרוביה יתעסק עמה בקבורתה שיאמרו מי שיורשה הוא יקברנה, לפיכך עשו אותה כמת מצוה דאי קרי ולא ענו ליה הוא, ובסימן הסמוך יתבאר שהכהן מטמא למת מצוה. ואפילו אי כתב בכתובתה אי מיתת בלא בנים תיהדר כתובתה לבי נשא, מכל מקום כשיראו היורשים ששאר יבמים ישראלים חייבי בקבורת יבמותיהם יסתלקו הם ממנה ולא יקברוה אף על פי שירשו אותה, שיאמרו הרי אנו רואים שאר יבמים ישראלים חייבים לקבור והרי היא נשארה כמת מצוה דקרי ולא ענו ליה. לבוש שם

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

דף ס:

ד. גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד ... זיל אפיק

גיורת בין שנתגיירה כשהיא מבת שלש שנים ומעלה, בין שנתגיירה כשהיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, פסולה לכהונה³⁰, הואיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה³¹ ואסורה לכהן. ואם נשאה יוציא.

³⁰ ועיין כנסת הגדולה הגהות הטור אות ב שקראים שהזרו לדת משה אסורים לכהן אבל בשו"ת הר"א מזרחי סי' נח כתב שמותרים שלא שייך שהם כלל גירות שישראלים גמורים הם אמנם עיין ברמ"א סף סי' ד שאסורים גם לישראלים משום ספק ממזרים.

³¹ שו"ע אבהע"ז ו ה, וכדעת הרמב"ם איסורי ביאה פי"ח ה"ג, וכך היא דעת תוס' יבמות סא ע"א ד"ה אין, ועי' תוס' ע"ז לו ע"ב ד"ה משום; ודעת הרמב"ם שם; רשב"א יבמות ס ע"ב בדעת רש"י שם ד"ה כשרה, וכ"נ בדעת רש"י קדושין עח ע"א סוד"ה ר' שמעון, וכ"כ בדעתו ברימב"א קדושין שם ובמ"מ איסור"ב שם ה"ב, ועי' מנ"ח מצוה רסו שלא כ"כ בדעת רש"י. ועי' ירושלמי קדושין פ"ד ה"א גיורת כזונה היא אצל כהונה, ועי"ש ה"ו בפצוע דכא גיורת שהיא כזונה אצלו כו' והמעם לפי שזונה שהקפידה תורה בכהונה הוא שלא תהא פגומה כלל וכמשי"כ במניד משנה שם, ואסורה מפני שהיא באה מן העכו"ם שהם שטופי זימה וכמשי"כ תוס' יבמות שם, וכל שנולדה בגיות חל עליה שם זונה, אף על פי שלא נבעלה והא שאיתא בקידושין שם לאוסרה מפסוק דיחזקאל המובא לקמן בדעת הראב"ד הוא אסמכתא וכמשי"כ תוס' יבמות שם. אך דעת הראב"ד בהשנות שם וז"ל שם "אינה משום זונה אלא משום דכתיב (יחזקאל פמ"ד פס"ב) בתולות מזרע בית ישראל והכי איתא בקידושין (עח ע"א)" וכן דעת הרשב"א יבמות שם והמאירי שם ס ע"ב ורימב"א קדושין שם. אבל גם לדבריהם האיסור הוא מן התורה וכמשי"כ הראב"ד בהשנות שם פט"ז ה"ב. שעד יחזקאל היה בקבלה למשה מסיני ובא הוא וגילה לנו וכמבואר ברשב"א יבמות שם. (ועיין מנ"ח מצוה רסז אות א שכתב שלהראב"ד כל האיסור הוא מדברי קבלה וצ"ע). ועיין בירושלמי בכורים פ"א ה"ה וקדושין פ"ד ה"ו. שאיסור גיורת משום כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, ולא גיורת ועיין בקרן אורה יבמות סא ע"א בדעת רש"י והראשונים שכתב לחלק שהפסול של בת שלש שנים היא משום זונה, ואפילו שלא נבעלה, שסתמן זונות הן, אבל פחותה מבת שלש שנים, שאינה ראויה לביאה, אין האיסור אלא מגזרת הכתוב של יחזקאל או מאיסור עשה של מעמיו ולא גיורת וכן עיין בערוך השלחן סי' ו סעי' כב בדעת רש"י ועיין ב"ש סי' ו ס"ק כ שר"ל בדעת רש"י יבמות סא א ד"ה אלא ושם ב ד"ה אלא שדוקא כשנבעלה פסולה. ועיין מגן אברהם סי' קנג ס"ק מה.

³¹ ועיין כנסת הגדולה הגהות הטור אות ב שקראים שהזרו לדת משה אסורים לכהן אבל בשו"ת הר"א מזרחי סי' נח כתב שמותרים שלא שייך שהם כלל גירות שישראלים גמורים הם אמנם עיין ברמ"א סף סי' ד שאסורים גם לישראלים משום ספק ממזרים
אך עיין בראב"ד בהשנות שם; רשב"א ומאירי בסונייתנו ורימב"א קדושין שם. שילפי' מיחזקאל ואינו משום זונה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>